

Dániel Richárd őrnagy:

AZ AMERIKAI „ATLANTI MEGOLDÁS” MŰVELET (OAR) ÉRTÉKELÉSE

ÖSSZEFOGLALÓ: A 2014-ben váratlanul kibontakozó orosz–ukrán konfliktus, a Krím félsziget Oroszország általi elcsatolása komoly kihívás elé helyezte az Észak-atlanti Szerződés Szervezetét, megterhelte a NATO–orosz és az amerikai–orosz kapcsolatokat. A kialakult konfliktus merőben új helyzetet teremtett, amely akár a fegyveres beavatkozás veszélyét is magában hordozza az európai kontinensen. Ennek eredményeképpen – a szövetségi döntésekkel összhangban, valamint az amerikai külpolitikai érdekekkel magyarázhatóan – előtérbe került az Amerikai Egyesült Államok által adható politikai és katonai válaszok lehetősége, valamint a Szövetségen belül a készenlét javításának és a kollektív védelmi képességek fejlesztésének követelménye. Az Obama-adminisztráció 2014 áprilisában elindította az „Atlanti megoldás” műveletet (Operation Atlantic Resolve, OAR), amely rotációs alapú amerikai katonai jelenlétet hozott létre Európában. Az intézkedés legfőbb célja, hogy demonstrálja az Amerikai Egyesült Államok elkötelezettségét a NATO kollektív védelmi feladatai iránt: „az Amerikai Egyesült Államok nem hagyja magára a szövetségeseit”. A tanulmány az OAR 2014–2018 közötti kezdeményezéseit, főbb eseményeit és a kibontakozó tendenciáit vizsgálja a NATO politikájának és katonai kezdeményezéseinek tükrében.

KULCSSZAVAK: NATO, Amerikai Egyesült Államok, Operation Atlantic Resolve, készenlét javítása, kollektív védelmi képesség

BEVEZETÉS

Az ukrán válság igazi frontvonalá szűkebb értelmezésben véve a hidegháború óta egyedüli globális erőketítő képességgel rendelkező szuperhatalom, az Amerikai Egyesült Államok és nyugati szövetségesei – a NATO – és az Oroszországi Föderáció között húzódik, amelyben Ukrajna inkább csak eszköz. Regionális szinten az Európai Unió és Oroszország között zajlik a küzdelem Ukrajna jövőbeni irányultságának befolyásolásáért, vagy inkább az ukrán piacért. Ukrajna szempontjából az a kérdés, hogy Kijev az európai integrációt vagy az orosz befolyást tekinti-e irányadónak.¹ Moszkva vonatkozásában Ukrajna inkább biztonságpolitikai jelentőséggel bír,² hiszen a 19. század óta hagyományos orosz biztonsági felfogást tekintve a stratégiai mélység, saját biztonsági zónák létrehozásában érdekelt. Ennek következtében a mai orosz vezetés is megpróbálja ismét létrehozni a Szovjetunió felbomlása folytán elvesztett pufferzónát.

¹ Tólas Péter: Folytatódó ukrán válság. Nemzet és Biztonság, 2014/4. szám, 2. http://www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/nb_2014_4_02_bevezeto.pdf (Letöltés időpontja: 2018. 03. 18.)

² Etl Alex – Jójárt Krisztián: Kérdések és válaszok a varsói NATO-csúcs előtt. Nemzet és Biztonság, 2016/2. szám, 87. http://www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/nb_2016_2_08_etl_alex-jojart_krisztian_-_kerdesek_es_valaszok_a_varsoi_nato-csucs_elott.pdf (Letöltés időpontja: 2018. 03. 05.); Rácz András: Nem állam az államban – a kelet-ukrajnai szeparatizmusról. Nemzet és Biztonság, 2014/5. szám, 127–128. http://www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/nb_2014_5_12_racz_andras.pdf (Letöltés időpontja: 2018. 03. 10.)

Az európai tagországok a fenyegetettség mértékét eltérő módon értékelik. A fenyegetést legnagyobb mértékűnek a *balti államok és Lengyelország érzékelik*, melyek folyamatosan hangot is adnak ennek.³ A 2014-es eseményeket követően a NATO és az EU skandináv és balti államai is célpontjai lettek a különböző orosz fenyegetéseknek, de megfigyelhető az orosz beavatkozás a Nyugat-Balkánon (Montenegró, Macedónia) is, különösen, ha az adott ország szorosabb kapcsolatokra törekszik az Amerikai Egyesült Államokkal vagy a NATO-val.⁴

Az Amerikai Egyesült Államok ezzel szemben Oroszország magatartásában a régi „hidegháborús” befolyási övezetének újraépítési szándékát látja.⁵ Az észak-atlanti térségben Oroszország politikájával igyekszik az EU és a NATO problémáit kihasználni és azokat érdekeinek megfelelően befolyásolni. Az utóbbit támasztja alá az orosz belső stratégiai kommunikáció is, amely az ország politikai, katonai és gazdasági függetlenségének védelmére fókuszál, illetve a nemzetközi üzenetek, amelyek inkább a Nyugat céljainak és erő kifejtésének aláásását célozzák. Ennek kiemelt „hadszíntere” a közösségi média, ami olcsó és hatékony eszköze az információs „művelési térnek”, amely fizikai határok nélkül tud terjeszkedni.

A legvalószínűbb „célpont” a három kisebb balti állam lehet, amelyek a Szövetség legebevezetőbb tagjai közé tartoznak mind katonai, mind gazdasági tekintetben. Az orosz kisebbség aránya különösen magas Lettországból és Észtországból, ahol eléri a lakosság 25–30%-át. A krími orosz akciót alapul véve Moszkva a „hibrid” eszközökön és hadviselésen keresztül kihasználhatja és válságba taszíthatja a balti államokat, vagy megpróbálhatja aláásni a NATO hitelességét.⁶ Az Oroszország nyugati katonai körzetében levezetett gyakorlatok aggodalmat keltenek, egyben felvetik az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) – illetve az átláthatóságra és a bejelentési követelményekre vonatkozó bécsi dokumentum – rendelkezéseinek megszegését.⁷ Ugyanakkor az átláthatóság elkerülése lehet szándékos része az orosz stratégiának, előkészítve egy jövőbeli meglepetés lehetőségét.⁸

A Baltikum megerősítése azonban több szempontból is nehézkes, mivel Oroszország úgynevezett hozzáférést gátló/területmegtagadó⁹ (Anti-Access/Area Denial, A2/AD) képességet telepít a Kalinyingrádi területre, illetve a Nyugati Katonai Körzetbe. A katonai doktrínákban szereplő kifejezés jelen esetben azt jelenti, hogy Oroszország a Kalinyingrádi területen keresztül elvághatja a balti államokat a többi NATO-országtól, képes a Balti-tenger és Lengyelország fenyegetésére, valamint korlátozza a NATO szárazföldi, tengeri és légi

³ Szenes Zoltán: Előre a múltba? A NATO Wales után. Külügyi Szemle, 13. évf. 3. szám, 2014. ősz, 14. http://kki.hu/assets/upload/tartalomjegyzek_ees_szerzk.pdf (Letöltés időpontja: 2018. 03. 19.)

⁴ Artur Kacprzyk – Karsten Friis: Adapting NATO's Conventional Force Posture in the Nordic-Baltic Region. PISM No. 3, 08. 2017, 1. https://www.pism.pl/files/?id_plik=23496 (Letöltés időpontja: 2018. 08. 12.)

⁵ Csizmazia Gábor: A NATO katonai jelenléte Kelet-Közép-Európában az ukrainai válság fényében. Felderítő Szemle, XIII. évf. 3. szám, 2014. 10., 26–27. <http://www.knbsz.gov.hu/hu/letoltes/fsz/2014-3.pdf> (Letöltés időpontja: 2018. 09. 21.)

⁶ Kacprzyk–Friis: i. m. 2., 6.

⁷ A gyakorlatok kapcsán Oroszország kijelentette, hogy összlétszáma nem érte el a 13 ezer főt, míg a valós résztvevők száma gyakran megközelíti és némely esetben meghaladja a 100 ezret is, mivel a gyakorlatot látszólag sok egymástól független gyakorlásra szedi szét az orosz fél. Uo.

⁸ Ben Hodges et al.: Securing the Suwałki Corridor – Strategy, Statecraft, Deterrence, and Defense. 07. 2018, 40. Center for European Policy Analysis. https://docs.wixstatic.com/ugd/644196_e63598001eb54f8387b10bc0b30c5873.pdf (Letöltés időpontja: 2018. 10. 02.)

⁹ Anti-Access/Area Denial (A2/AD): a képesség célja, hogy az orosz fél megkísérelje kizárni az amerikai és a NATO-erőket a térségből, illetve megpróbálja minél kisebbre szorítani vagy akadályozni a szövetséges erők cselekvési és mozgási szabadságát.

cselekvési és mozgási szabadságát a térségben.¹⁰ Lengyelország esetében ez azt jelenti, hogy a hagyományosnak vett (légi, szárazföldi, tengeri) katonai műveletek mellett az információs, a pszichológiai és kiberműveletek *célpontjává is válhat egy többdimenziós hadviselés¹¹ révén a régióban zajló összeütközés korai szakaszában.*¹²

Az amerikai *RAND Corporation* kutatóintézet egy 2015-ös tanulmányában felmérte az Oroszország és a NATO közötti konfliktus lehetőségeit, a különböző forgatókönyvekkel kapcsolatos kihívásokat a 2015. évi katonai erőviszonyok alapján. A számítógépes hadijáték nem mutatott a NATO számára kedvező képet, ugyanis az orosz erők ezen elemzés szerint mintegy 60 óra alatt elfoglalnák Tallinn és Rigát is. A hadijáték alapján a kutatók következtetése az volt, hogy a NATO térségben lévő erői egyensúlyának javításához, az orosz támadás megelőzéséhez *hét összefegyvernemi dandár és a légierő hathatós támogatása* szükséges. Továbbá ajánlásokat fogalmaztak meg, amelyek kulcsfontosságúak lennének a Szövetség térségbeli erőviszonyainak javításához.¹³

Az ajánlás szerint a hét dandárból hármat – amerikai szervezés szerinti páncélosdandár-harcsoportot (Armored Brigade Combat Team, ABCT) – a balti államokban szükséges elhelyezni, továbbá egy amerikai tüzérdandárnak is lennie kell Lengyelországban. Az Amerikai Egyesült Államok a fegyvereladások és a kiképzést támogató (Mil-to-Mil) programok révén nyújtson segítséget a balti államoknak, hogy saját erőik képesek legyenek az *ellenséges erők lassítására vagy megsemmisítésére*. A NATO növelje a területileg elszórt szövetséges harcokocsierők készenlétét, valamint telepítsen légvédelmi erőket a légibázisok, logisztikai raktárak és kritikus vezetési pontok közelében.¹⁴

A washingtoni *Center for Strategic and International Studies* intézet tanulmánya hasonló ajánlást fogalmazott meg az amerikai haderő létszámának növelésére Európában. A jelentés ajánlása szerint az Amerikai Egyesült Államok 2015-ben megkezdett rotációs jelenléte – az Európában lévő páncélosdandár-harcsoport – mellé hozzon létre egy másikat is. A kutatók szerint ezenkívül nyolc dandárnak megfelelő előpozicionált felszerelést is telepíteni kell Európába, főleg a veszélyeztetett régiókba, amiben benne van a két rotációs ban szereplő dandár is.¹⁵

Az amerikai *War College tanintézet*¹⁶ 2016. májusban készült elemzése azonban arra is rámutatott, hogy bár a folyamatban lévő OAR, az európai biztonságmegerősítő kezdeményezés (European Reassurance Initiative, ERI) és a NATO készenléti akcióterve (Readiness Action Plan, RAP) jelenlegi intézkedései megnyugtathatják

¹⁰ John W. Nicholson: NATO's Land Forces: Strength and Speed Matter. PRISM Volume 6, Number 2, 18. 07. 2016, 36. https://cco.ndu.edu/Portals/96/Documents/prism/prism_6-2/Nicholson.pdf?ver=2016-07-05-104620-387 (Letöltés időpontja: 2018. 03. 10.)

¹¹ Multi Domain Battle: az amerikai Kiképzési és Doktrinális Parancsnokság (US Army TRADOC) által kidolgozott koncepció, mely szerint a jövő hadszínterén többféle művelet folyik majd egyszerre, a hagyományosnak vett (légi, szárazföldi, tengeri) katonai műveletek mellett az információs, pszichológiai és kiberműveletek is megjelennek. E hadviselés lesz az elkövetkező évtizedek háborúinak legvalószínűbb formája.

¹² Kacprzyk–Friis: i. m. 2.

¹³ David A. Shlapak – Michael W. Johnson: Reinforcing Deterrence on NATO's Eastern Flank. Wargaming the Defence of the Baltics. RAND Corporation, 2017, 1. https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/research_reports/RR1200/RR1253/RAND_RR1253.pdf (Letöltés időpontja: 2018. 04. 10.)

¹⁴ Bryan Frederick et al.: Assessing Russian Reactions to U.S. and NATO Posture Enhancements. RAND Corporation, 2017, 21. https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/research_reports/RR1800/RR1879/RAND_RR1879.pdf (Letöltés időpontja: 2018. 03. 10.)

¹⁵ Uo. 21.

¹⁶ US Army War College.

a NATO-szövetségeseket, ezek az erőfeszítések azonban önmagukban nem elegendők az elrettentéshez, további intézkedéseket kell hozni, figyelembe véve az orosz lépéseket. Az elemzés végül egy folyamatos állandó katonai jelenlétet javasolt létrehozni a balti térségben egy páncélosdandár-harccsoport formájában. Kezdeményezte továbbá, hogy az erők vezetésére és a NATO térségben lévő vezetési szerveivel való kapcsolattartásra hozzanak létre egy hadosztályszintű parancsnokságot, amely koordinálná a rotációs amerikai erők és a befogadó nemzetek közötti együttműködést.¹⁷

AMERIKAI KATONAI JELENLÉT EURÓPÁBAN AZ UKRÁN VÁLSÁG ELŐTT

A Krím félsziget orosz annexiója, valamint a Kelet-Ukrajnában 2014-től kibontakozó orosz katonai műveletek és az orosz–ukrán konfliktus kiéleződése időszakában – a korábbi évtizedhez viszonyítva – jelenösen lecsökkentett amerikai katonai jelenlét volt Európában. A redukált amerikai katonai jelenlét legfőbb oka a meghirdetett amerikai külpolitikai irányváltás volt, aminek következtében az Amerikai Egyesült Államok stratégiai fókuszja az ázsiai térségre helyeződött át (*pivot to Asia*). Washington többször kihangsúlyozta, hogy ez nem jelenti a hagyományosan vett transzatlanti kapcsolatok és az európai szövetségi kapcsolatok háttérbe szorítását, ezért a „*pivot*” kifejezést a „*rebalancing*” (kiegyensúlyozás) fogalommal váltotta fel. Az Obama-adminisztráció ezzel is hangsúlyozni kívánta, hogy valójában az új geopolitikai helyzetnek megfelelően az erők „újraelosztásáról” van csupán szó.¹⁸

A csökkentés a szárazföldi erőket érintette a legérzékenyebben. A hidegháború idején az Európában állomásozó amerikai erők létszáma még meghaladta a 450 ezer főt. A hidegháború befejezését követően azonban az erők létszáma jelentősen csökkent, folyamatosan hagyták el a kontinenst, aminek következményeként 2014-ben a szárazföldi haderőnem személyi állománya már csak 29 ezer fő volt. Az Európában állomásozó teljes amerikai haderő létszáma ebben az időben – beleértve a légierőt, a haditengerészetet és a tengerészgyalogságot is – megközelítőleg csupán 67 ezer fő volt. A második világháború befejezése után ez volt az Európában állomásozó legkisebb létszám.¹⁹

A külpolitikai váltás következményeként 2012–2013-ban megszüntették Németországban a 170. Dandárharcsoportot²⁰ (170th Brigade Combat Team) és a 172. Dandárharcsoportot²¹ (172nd Brigade Combat Team), valamint az V. Hadtestparancsnokságot²² (V Corps

¹⁷ Frederick et al.: i. m. 21.

¹⁸ Csízmazia: i. m. 26.

¹⁹ United States House Committee on the Armed Services. One Hundred and Thirteenth Congress. First Session: Testimony of Admiral James Stavridis, United States Navy Commander. United States European Command, 2013, 3. <https://docs.house.gov/meetings/AS/AS00/20130315/100396/HHRG-113-AS00-Wstate-StavridisUSNA-20130315-U1.pdf> (Letöltés időpontja: 2015. 03. 10.); European Activity Set. <https://www.globalsecurity.org/military/agency/army/eas.htm> (Letöltés időpontja: 2018. 10. 10.)

²⁰ Állomáshelye Baumholder, 2012. október 9-én deaktiválták. Andrew Feickert: Army Drawdown and Restructuring: Background and Issues for Congress. Congressional Research Service, 28. 02. 2014., 7. <https://fas.org/spp/crs/natsec/R42493.pdf> (Letöltés időpontja: 2018. 09. 08.); USAREUR. <https://www.globalsecurity.org/military/agency/army/usaeur.htm> (Letöltés időpontja: 2018. 09. 23.)

²¹ Állomáshelye Grafenwoehr, 2013. május 31-én deaktiválták. Feickert: i. m. 5.; USAREUR.

²² Állomáshelye Wiesbaden, 2013. június 12-én deaktiválták. Daniel Cole: V Corps inactivates after nearly a century of service to U.S. Army. 12. 06. 2013. https://www.army.mil/article/105339/v_corps_inactivates_after_nearly_a_century_of_service_to_us_army (Letöltés időpontja: 2018. 09. 23.)

Headquarters). A két dandárharcsoport megszüntetése a nehézharckocsi-erők,²³ egy A–10 Thunderbolt repülőgépekkel felszerelt csapatrepülő-század és egy légtérelenőrző század kivonását jelentette.²⁴

A csökkentett mértékét nézve 2014-ben az Egyesült Államok Európában Állomásozó Szárazföldi Erőinek (United States Army Europe, USAREUR) *wiesbadeni parancsnoksága* alárendeltségében lévő „harcoló” erők két amerikai dandárharcsoportra, egy csapatrepülő-dandárra és egy légvédelmi rakétaparancsnokságra zsugorodtak:

- 173. Légi Szállítású Dandárharcsoport – 173rd Infantry Brigade Combat Team/Airborne, 173 IBCT (A);
- 2. páncélosfelderítő-ezred – 2nd Cavalry Regiment, 2CR;²⁵
- 12. Csapatrepülő-dandár – 12th Combat Aviation Brigade, 12CAB;
- 10. Légvédelmi Rakétaparancsnokság – 10th Army Air and Missile Defense Command, 10AAMDC.

A csökkentések alól egyedül a haditengerészet jelentett némi kivételt, mivel 2014-ben az Amerikai Egyesült Államok Haditengerészetének a 6. Flottája – amely a haditengerészeti műveletekért felelős Európában – négy Arleigh Burke-osztályú rombolóval²⁶ és a USS *Mount Whitney* parancsnoki hajóval rendelkezett. A négy romboló kulcsfontosságú eleme a NATO európai rakétavédelmi programjának. A hajóegységek rendszeres járőrfeladatokat és kikötőlátogatásokat hajtottak végre a Fekete-tenger térségében, valamint csatlakoztak a tervezett nemzeti és nemzetközi gyakorlatokhoz. A tengerészgyalogság részéről egy 1500 fős különleges rendeltetésű tengerészgyalogsági levegő-föld harcsoport (Special Purpose Marine Air-Ground Task Force, SPMAGTF) van jelen a kontinensen. Az amerikai légierő Európában négy országban (Nagy-Britannia, Németország, Olaszország és Törökország) összesen hét repülőbázison települ, amelyek harci, harctámogató és logisztikai egységeknek, alegységeknek adnak otthont.²⁷

1. táblázat *A főbb amerikai katonai jelenlét Európában*²⁸

Szárazföldi csapatok	Haditengerészet és Tengerészgyalogság	Légierő
<ul style="list-style-type: none"> • Stryker-dandár (Dandárharcsoport) • Légi Szállítású Dandárharcsoport • Csapatrepülő-dandár • Légvédelmi Rakétaparancsnokság 	<ul style="list-style-type: none"> • négy Arleigh Burke-osztályú romboló • parancsnoki hajó • SPMAGTF 	<ul style="list-style-type: none"> • hat repülőszázad • két logisztikai század

²³ Az Amerikai Egyesült Államok 2013-ban vonta ki az utolsó harckocsialegységét (22 db M1 Abrams harckocsit) Európából. Dániel Richárd őrnagy: Úti jelentés az Európai Szövetséges Szárazföldi Erők Parancsnokainak éves konferenciájáról. 2018, 9.

²⁴ Stavridis: i. m. 3., 31.; Feickert: i. m. 5–8.

²⁵ A 2CR gyakorlatilag egy Stryker-dandárharcsoportot jelent.

²⁶ Az Aegis rakétavédelmi rendszerrel felszerelt négy romboló kulcsfontosságú részét képezi a NATO európai rakétavédelmi programjának. U.S. European Command: Operation Atlantic Resolve 2014. 29. 01. 2015., 9–11. https://archive.defense.gov/home/features/2014/0514_atlanticresolve/Operation_Atantic_Resolve_Fact_Sheet_2014.pdf (Letöltés időpontja: 2019. 07. 16.)

²⁷ Frederick et al.: i. m. 12.; U.S. European Command: Operation Atlantic Resolve 2014. i. m.

²⁸ Frederick et al.: i. m. 12.

AZ AMERIKAI EGYESÜLT ÁLLAMOK VÁLASZA AZ UKRÁN VÁLSÁGRA

A rotációs alapú amerikai katonai jelenlét létrehozásával működő OAR legfőbb célja, hogy demonstrálja az Amerikai Egyesült Államoknak a NATO kollektív védelmi feladatai és a washingtoni szerződés 5. cikke iránti elkötelezettségét. A rotációs jelenléttel megerősítették a balti államok néhány ezer főből álló nemzeti haderőit, de a széttelepítéssel jutott erő Lengyelországba, Magyarországra, Romániába és Bulgáriába is. Így egy konfliktus esetén az amerikai erők azonnal képesek lennének bekapcsolódni a kibontakozó hadműveletekbe, lehetőségét biztosítva a Szövetség és az Amerikai Egyesült Államok erőinek előrevonására.²⁹

Az Obama-adminisztráció által 2014 áprilisában elindított rotációs alapú *amerikai katonai művelet* kezdetben a balti országok és Lengyelország, valamint a Fekete-tengeri régióban tervezett szövetségi és nemzeti harcászati gyakorlatokhoz, kiképzési rendezvényekhez csatlakozott. A kiképzési rendezvények segítségével az amerikaiak – epizodikus jelleggel – különböző harcászati kötelékeket (zászlóalj- és századharccsoportokat) telepítettek az úgynevezett fenyegetett országokba.

Az „Operation Atlantic Resolve” politikai és pénzügyi hátterét az európai biztonságmegerősítő kezdeményezés (ERI) biztosította. Obama elnök az orosz agresszió elleni „veszélyhelyzetre” alapozva – valamint csatlakozva a NATO által meghirdetett kollektív védelmet megerősítő programokhoz és intézkedésekhez – 2014. június 3-án Varsóban ígéretet tett az 1 milliárd dolláros ERI elindítására a 2015-ös költségvetési évben. Az ERI-t a védelmi költségvetés keretében tervezték be, és a külföldi, vagyis honi területen kívüli műveletek (Overseas Contingency Operations, OCO) részeként jelent meg. Ezzel a megoldással rugalmasan képesek voltak finanszírozni a célkitűzésekben megfogalmazott feladatokat, és a program így nem igényelt elvonást vagy átcsoportosítást a védelmi költségvetésen belül. A programot a 2016-os pénzügyi évben is megújították, a 2017-es pénzügyi évben pedig már jelentősen megemelték. Az ERI-t a 2018-as pénzügyi évtől átkeresztelték európai elrettentő kezdeményezésre (European Deterrence Initiative, EDI).³⁰

Az ERI (EDI) céljait öt pontban határozták meg:

1. az amerikai jelenlét növelése a rotációban részt vevő erők által;
2. a kiképzések és a gyakorlatok méreteinek és kiterjedésének növelésével az együttműködési képesség fokozása a NATO-szövetséges erőkkel;
3. az Amerikai Egyesült Államok erői megerősítése érdekében eszközök és felszerelések előpozicionálása és a befogadóképesség növelése Európában;

²⁹ U.S. European Command: Operation Atlantic Resolve 2014. 1.; U.S. European Command: Operation Atlantic Resolve 2015. 31. 12. 2015., 1. https://dod.defense.gov/Portals/1/features/2014/0514_atlanticresolve/docs/Operation_Atlantic_Resolve_Fact_Sheet_31_DEC_2015.pdf (Letöltés időpontja: 2016. 03. 12.)

³⁰ United States Senate Committee on Armed Services: Statement of General Curtis M. Scaparrotti, United States Army, Commander, United States European Command. 2018. 08. 03. 2018. <https://www.eucom.mil/media-library/document/36271/eucom-2018-posture-statement> (Letöltés időpontja: 2019. 07. 16.); U.S. European Command: Operation Atlantic Resolve 2014. 1.; U.S. European Command: Operation Atlantic Resolve 2015. 1.; ERI Department of Defense Budget Fiscal Year (FY) 2017, 1.; EDI Department of Defense Budget Fiscal Year (FY) 2019. 1.

4. az európai – elsősorban a kelet-közép-európai műveletek szempontjából kulcsfontosságú – infrastruktúrák (hidak, utak, vasúti kirakópontok, gyakorlóterek stb.) fejlesztése, hogy javuljon a készenléti műveletek támogatása;
5. a szövetséges és a partnerországok képességeinek fejlesztése,³¹ ami hozzájárul saját védelmükhöz és a szövetséges elrettentéshez.³²

2. táblázat Az ERI/EDI költségvetési kerete a 2015–2018 közötti pénzügyi években (millió dollár)³³

Pénzügyi év Kategória	2015 (2014. 10. 01. – 2015. 09. 30.)	2016 (2015. 10. 01. – 2016. 09. 30.)	2017 (2016. 10. 01. – 2017. 09. 30.)	2018 (2017. 10. 01. – 2018. 09. 30.)
Megnövelt jelenlét	423,1	471,4	1049,8	1732,7
Két- és többoldalú gyakorlatok	40,6	108,4	163,1	217,7
Előretelepített eszközök	136,1	57,8	1903,9	2221,8
Infrastruktúra fejlesztése	196,5	89,1	217,4	337,8
Képességfejlesztés	13,7	62,6	85,5	267,3
ERI transzferalap	175	–	–	–
Összesen	985	789,3	3419,7	4777,3

AMERIKAI KATONAI MEGERŐSÍTÉSEK (2014–2016)

A művelet leglátványosabb és legtöbbet látható része a Németországban és a Kelet-Közép-Európában végrehajtott két- és többoldalú gyakorlatok, amelyeken keresztül biztosítható volt az állandó amerikai jelenlét. Az Amerikai Egyesült Államok a műveleten keresztül kívánta biztosítani, hogy továbbra is elkötelezett a régió stabilitása és a kollektív biztonság mellett olyan cselekvési változatokon keresztül, amelyek célja a NATO-szövetségesek megerősítése.³⁴

A művelet első része a légierőhöz fűződik: 2014. március 6-án a NATO a balti légtérrendészeti feladatokat ellátó köteléket két és félszeresére növelte.³⁵ Ugyancsak márciusban a USS Truxtun (DDG 103) Arleigh Burke-osztályú romboló hajtott végre jelenlétfokozó manővereket román és bolgár hadihajókkal a Fekete-tenger térségében, valamint kikötői

³¹ Az ERI-programban eredetileg szerepelt a partnerországok – Ukrajna, Moldova és Georgia – támogatása is, de ez 2016-tól kikerült. Etl Alex: Az Egyesült Államok európai katonai jelenlétének alakulása az Ázsia felé fordulás tükrében. Nemzet és Biztonság, 2015/4. szám, 77. http://www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/nb_2015_4_06_etl_alex_-_az_egyesult_allamok_europai_katonai_jelenletenek_alakulasa.pdf (Letöltés időpontja: 2018. 03. 05.)

³² Scaparrotti: i. m.; U.S. European Command: Operation Atlantic Resolve 2014. 1.; U.S. European Command: Operation Atlantic Resolve 2015. 1.; European Reassurance Initiative, Defense Budget Fiscal Year (FY) 2017. 02. 2017. 1. https://comptroller.defense.gov/Portals/45/Documents/defbudget/fy2017/FY2017_ERI_J-Book.pdf (Letöltés időpontja: 2018. 09. 20.)

³³ ERI, Department of Defense Budget Fiscal Year (FY) 2017. 1.; EDI, Department of Defense Budget Fiscal Year (FY) 2019. 1. https://comptroller.defense.gov/Portals/45/Documents/defbudget/fy2019/fy2019_EDI_JBook.pdf (Letöltés időpontja: 2018. 09. 20.)

³⁴ Scaparrotti: i. m.; U.S. European Command: Operation Atlantic Resolve 2014. 1.; U.S. European Command: Operation Atlantic Resolve 2015. 1.; ERI, Department of Defense Budget Fiscal Year (FY) 2017. 1.

³⁵ Az addigi négy F–15C típusú vadászpilóta repülőgéphez további hat csatlakozott. Operation Atlantic Resolve. <https://www.globalsecurity.org/military/ops/atlantic-resolve.htm> (Letöltés időpontja: 2018. 08. 02.)

látogatásokat romániai és bulgáriai kikötőkben. Ezt követően rendszeres járőr feladatokat és kikötőlátogatásokat hajtottak végre a Fekete-tenger térségében, valamint csatlakoztak a térségben tervezett nemzeti és nemzetközi gyakorlatokhoz.³⁶

A déli irányt tekintve az amerikaiak még az előző évben előkészített és Bulgáriában (március 21. – április 4. között) megrendezett „Sabre Guardian 14” gyakorlaton egy zászlóaljszintű amerikai kötelékkel vettek részt. A fenyegetett északkeleti irányban 2014. április második felében, Lengyelországban (23-án) és a balti államokban (Lettországban 24-én, Litvániában 26-án, Észtországban 28-án) előre nem tervezett intenzív kiképzésekbe és gyakorlatokba kapcsolódtak be. A 173. Légi Szállítású Dandárharcsoport kijelölt századharccsoportjai – országonként 150 fős elosztásban – előretelepített kontingensekként kezdték meg a tevékenységet a szövetséges erők közötti átjárhatóság fenntartása érdekében.³⁷ A folyamatos jelenlétet a 2. páncélosfelderítő-ezred és 173. Légi Szállítású Dandárharcsoport alegységeire támaszkodva rotációs alapon biztosították a Szövetség északkeleti és délkeleti országaiban intenzív kiképzés és a betervezett nemzeti és szövetségi gyakorlatokon való részvétel útján.

Az ERI pénzügyi alapja fokozatos emelésével az amerikai vezetés 2015-től folyamatosan növelte a honi területről Európába történő csapatmozgások és erők telepítésének gyakoriságát és hosszát. A művelet keretében 2015-ben a Georgia állambeli Fort Stewartban állomásozó 3. Lövészadosztály (3rd Infantry Division, 3 ID) állományába tartozó 1/3. Páncélosdandárharcsoportot (1st Armoured Brigade Combat Team, 1-3 ABCT) helyezték és telepítették át két alkalommal több hónapos időszakra Európába. A nagyságrendileg 3000 fős személyi állománnyal rendelkező dandár a körülbelül 750 darabos technikai eszközparkjával³⁸ együtt települt át.

A dandár csatlakozott a 2. páncélosfelderítő-ezred és 173. Légi Szállítású Dandárharcsoport alegységeinek rotációjához, március–június között kisebb alegységekkel részt vett Lengyelországban és a balti államokban közös kiképzéseken és nemzeti gyakorlatokon, amivel leváltotta a 2. páncélosfelderítő-ezred kihelyezett alegységeit. A rotációt követően visszatelepült honi területre, és a dandár állományából 110 haditechnikai eszköz maradt Lettországban, Rigában, valamint több mint 120 haditechnikai eszközt Németországban betároltak az európai tevékenységet támogató készletképzésre (European Activities Set, EAS). A dandár 2016-ban a hat hónapos tartózkodás alatt részt vett alegység- és egység szintű gyakorlatokon Lengyelországban, a balti államokban, Romániában és Bulgáriában, hozzájárult a rotációs váltáshoz. Az egész dandár teljes erejével közreműködött az „Anakonda 2016” gyakorlaton, és csak október végén települt vissza honi területre.³⁹

Az Amerikai Egyesült Államok légierije a „hadszíntéri” biztonsági megerősítés (Theater Security Package) részeként több epizodikus kihelyezést hajtott végre. A légierő 12 darab F-15⁴⁰ típusú elfogóvadászgépet és teljes kiszolgálószemélyzetet telepített a térségbe 2015. április és szeptember között, majd ezt 2016-ban is megismételte. 2016. április–május, valamint augusztus–szeptember időszakban Litvániába, Lengyelországba és Romániába

³⁶ Uo.

³⁷ Uo.; U.S. European Command: Operation Atlantic Resolve 2014. 6..

³⁸ Az eszközök jellemzően M1 Abrams harckocsi, M2 Bradley gyalogsági harcjármű, tüzérségi eszközök és kiszolgáló járművek.

³⁹ U.S. European Command: Operation Atlantic Resolve 2015. 5.

⁴⁰ 142. vadászrepülő-ezred (Oregoni Nemzeti Gárda).

telepített 12 darab F–22⁴¹ típusú többfunkciós vadászrepülőgépet kiszolgálószeméllyel együtt. A megerősítés keretében 12 darab A–10⁴² csapatrepülőgépet küldtek Bulgáriába 2015. május–június hónapokban. A folyamatos jelenlétet a 2015. szeptember és 2016. január között az Ámari légibázisra (Észtország), a Câmpia Turzii légibázisra (Románia) és Kecskemétre telepített A–10⁴³ csapatrepülőgépek tették teljessé. Az amerikai légierő repülőgépei is bekapcsolódtak a légtérrendészeti feladatokba, valamint szövetséges és partnerországokkal együtt folyamatos kiképzést folytattak. A szövetséges és nemzeti légierők által szervezett közös gyakorlatok ideje alatt a NATO további repülőgépek térségbe vezénylésével járult hozzá a hatékony elrettentéshez.⁴⁴

Az állandó koordináció és a művelet zavartalan biztosítása érdekében 2015. február 12-től helyezték át a 4. Lövészadosztály kikülönített vezetési elemét (4th Infantry Division Mission Command Element, 4 ID MCE) a németországi Baumholderbe (Smith Barracks). A mintegy 100 fős elem feladata, hogy összeköttetést biztosítson a regionálisan összehangolt erők és az USAREUR parancsnoksága, valamint a befogadó nemzetek között az úgynevezett „hadműveleti területen”. A parancsnoksági elem biztosítja az állandó koordinációt az amerikai erők és a befogadó nemzetek között, annak érdekében, hogy az amerikai erők elérjék a két- és többoldalú gyakorlatok alatt a kiképzési céljaikat, valamint folyamatosan növeljék az együttműködési képességet. A vezetési elem 2017. április 29-én áttelepült új állomáshelyére, a lengyelországi Poznańba.⁴⁵

A művelet 2014-ben – a két stratégiai iránynak megfelelően – *három régióra* koncentrált:

1. Északi régió (északi irány): Lengyelország, illetve a balti államok (Litvánia, Észtország, Lettország) területén 90 napos rotációval biztosított amerikai jelenlétet az intenzív kiképzések, valamint a régióban megrendezett nemzeti és szövetségi gyakorlatokhoz történő csatlakozással.
2. Fekete-tengeri régió (déli irány): Bulgária, Románia, Magyarország vonatkozásában 60 napos rotációval biztosított „állandó” amerikai jelenlétet az intenzív kiképzések, valamint a régióban megrendezett nemzeti és szövetségi gyakorlatokhoz történő csatlakozással.
3. Központi régió: Németországban a két fő stratégiai iránytól eltérően alapvetően az amerikai erők kezdeti felkészítése és logisztikai támogatása történt. A régióban működik az USAREUR wiesbadeni parancsnoksága, valamint a németországi felkészítéseket és gyakorlatokat koordináló 7. Hadsereg Kiképző Parancsnokság (7th Army Training Command, 7ATC), amelynek területén a három felkészítést támogató gyakorlat sorozat indult.

⁴¹ 95. vadászrepülő-század.

⁴² 354. expedíciós vadászrepülő-század.

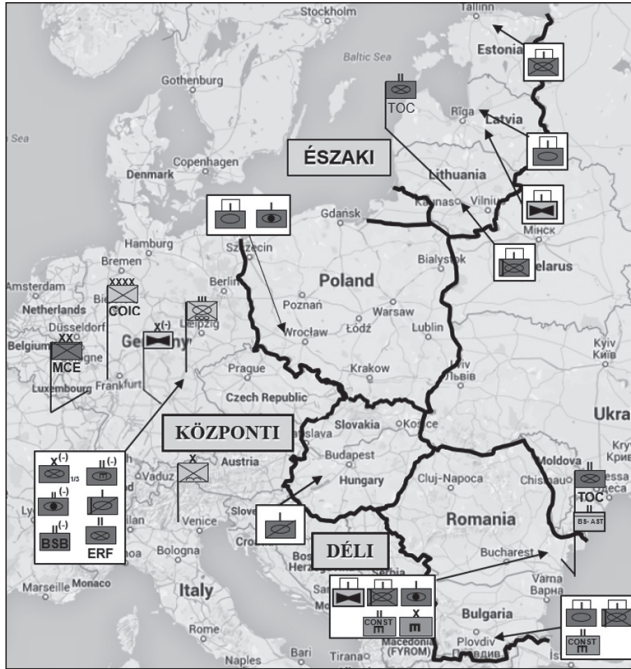
⁴³ 23. repülőezred.

⁴⁴ U.S. European Command: Operation Atlantic Resolve 2015. 7–9.; The White House: Fact Sheet: U.S. Assurance and Deterrence Efforts in Support of NATO Allies. 08. 07. 2016. <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2016/07/08/fact-sheet-us-assurance-and-deterrence-efforts-support-nato-allies> (Letöltés időpontja: 2018. 03. 12.)

⁴⁵ U.S. European Command: Operation Atlantic Resolve 2015. 5.; Atlantic Resolve Press Release: U.S. Army Europe's division-level headquarters deploys to Poland for Operation Atlantic Resolve. 04. 05. 2017. <https://pl.usembassy.gov/wp-content/uploads/sites/23/2017/05/relocation.pdf> (Letöltés időpontja: 2018. 02. 12.)

A három régió 2015-ben Magyarország és Szlovákia bevonásával alakult át, ekkor bővítették (tették önállóvá) a Központi régiót a két országgal. A következő változás 2016-ban történt (az amerikai pénzügyi év kezdetén), amikor Lengyelország került át a Központi régióba, amelynek következtében a művelet három régiója az alábbiak szerint módosult:

1. Központi régió – Lengyelország, Magyarország, Szlovákia;
2. Északi régió – Litvánia, Észtország, Lettország;
3. Déli (Fekete-tengeri) régió – Bulgária, Románia.

1. ábra Az „Operation Atlantic Resolve” rotációs terve (2016)⁴⁶

Az OAR régiókban bekövetkező változás már előrevetítette az elemzések nyomán bővülő amerikai jelenlét súlypontját. Az Amerikai Egyesült Államok részt vesz a lengyelországi megerősített előretolt jelenlét (enhanced Forward Presence, eFP) biztosításában, ahol az amerikai keretnemzet egy megerősített Stryker-zászlóaljat biztosít a 2. páncélosfelderítő-ezred állományából.⁴⁷

AMERIKAI SZERVEZÉSŰ GYAKORLATOK (2014–2018)

A szövetségi és a nemzeti gyakorlatok mellett Németországban, a 7ATC grafenwöhri és hohenfelsi gyakorlóterein 2014-ben három műveleti felkészítést támogató gyakorlatsorozatot indítottak el, amelyek a rotációs amerikai és a szövetséges erők összekovácsolását végzik a balti és a délkeleti régiókban végrehajtandó feladataik érdekében:

⁴⁶ Timothy J. Daugherty dandártábornok (USAREUR törzsfőnökének műveleti helyettese) USAREUR Operations & Training Overview című előadása, 2016. 07. 25. 3. dia. Nemzetközi kiképzési konferencia (Combined Training Conference, CTC), Oberammergau, NATO School, 2016. 07. 25–29.

⁴⁷ Atlantic Resolve Fact Sheet. 04. 01. 2017. <https://www.eucom.mil/media-library/document/35545/operation-atlantic-resolve-fact-sheet> (Letöltés időpontja: 2019. 07. 16.)

1. A „Saber Junction” részben dandárszintű, számítógéppel támogatott parancsnoki és törzsvezetési gyakorlat, amelynek egy zászlóaljszintű valós végrehajtás is részét képezi. A „Szablyák egyesülése” gyakorlaton – váltott rendben – elsősorban a 2. páncélosfelderítő-ezred és a 173. Légi Szállítási Dandárharcsoport dandártörzsét és alárendelt zászlóaljait gyakoroltatták.
2. A „Combined Resolve” részben hadosztályszintű, számítógéppel támogatott parancsnoki és törzsvezetési gyakorlat, amelyhez szintén tartozik egy dandárszintű (általában két zászlóalj) valós végrehajtás. A „Közös megoldás” gyakorlat a 4. Lövészadosztály kikülönített vezetési eleme, valamint a regionálisan tevékenykedő erők törzseinek és alárendelt alegységeinek a felkészítését végzi.
3. Az „Allied Spirit” dandárszintű, számítógéppel támogatott parancsnoki és törzsvezetési, valamint zászlóaljszintű valós végrehajtással tervezett gyakorlat. A „Szövetséges szellemiség” gyakorlaton az elsődleges kiképzendő állományt a szövetséges erők (szövetséges vagy többnemzeti dandár, zászlóalj) alkotják.

A felkészítést biztosító gyakorlatsorozatot éves szinten két alkalommal (féléves periódusban) rendezik meg, ezzel biztosítva a részt vevő amerikai és szövetséges erők folyamatos felkészülését és készenlétét. Az amerikai erők kiképzésének fókuszában a készség fenntartása áll.

A „Resolute Castle” (Eltökélt vár) gyakorlatok keretében elkezdődött az európai, elsősorban a kelet-európai műveletek szempontjából kulcsfontosságú infrastruktúra (hidak, utak, vasúti kirakópontok, gyakorlóterek) fejlesztése, hogy javuljon a készenléti műveletek támogatása.

2015-től a három gyakorlatot kibővítették a „Swift Response” (Gyors válasz) gyakorlatsorozattal, amely az amerikai ejtőernyős erők gyakorlata. Általában a 173. Légi Szállítási Dandárharcsoport, több esetben a 82. Légi Szállítási Hadosztály (82nd Airborne Division), valamint a Nemzeti Gárda kijelölt alegységei részvételével valósul meg. A gyakorlat sajátossága, hogy önállóan vagy valamelyik másik rendezvénytől összekapcsolva az ejtőernyős erők hol honi bázisukról indulva, hol ideiglenes összpontosítási körletet (Interim Staging Base) felhasználva hajtják végre a harcászati feladataikat, ejtőernyős műveleteiket, valamint innét látják el utánpótlással a már „kihelyezett” alegységeiket is.

Az USAREUR 2016-ban indította el a grafenwöhri kiképzőbázison a „Dynamic Front” (Dinamikus front) elnevezésű többnemzeti tüzérgyakorlatot, amelynek célja a hadtesttől az ütegszintig lemenő, többlépcsős harc-, tűzvezetés és tűztámogatás végrehajtása számítógéppel támogatott törzsgyakorlás és éleslövészetek keretein belül, valamint az együttműködési képesség vizsgálata a tüzérségi rendszerekben. A gyakorlat elsődleges fókuszja a digitális tűzvezető rendszerekkel történő együttműködésére irányul.

A gyakorlatsorozatokon felül az OAR részeként az USAREUR az európai felelősségi területen harcra késztetési és készenlétfokozó („Freedom Shock”) gyakorlatokat hajt végre. A hidegháború időszakában az összekovácsolási feladatokat a „Reforger” gyakorlatokon végezték, amelyek a tengerentúli erők Európába történő átcsoportosítását voltak hivatottak begyakorolni. A „Freedom Shock” (Szabadság sokk) gyakorlatok célja, hogy az USAREUR az alárendelt erőket az európai működési területen minél gyorsabban fel tudja vonultatni, hogy demonstrálja a készenléti és a valós elrettentési képességeket. A gyakorlatokat Európában regionális, szövetségi vagy nemzeti gyakorlatok keretében, vagy akár ezektől függetlenül rendezik meg. Az erők gyors felvonulásához elengedhetetlenül szükséges a mozgásszabadság biztosítása és az ehhez szükséges idők csökkentése. A problémát az országok eltérő diplomáciai engedélyeihez köthető határidők, az alkalmazási területen a közlekedési infrastruktúra korlátai

jelentik. Ennek kiküszöbölésére Frederick B. Hodges altábornagy, az USAREUR volt parancsnoka⁴⁸ megalkotta a „Military Schengen” kifejezést, amely szabványosított eljárásrendek alkalmazása révén lehetővé tenné a térségben lévő NATO-országok között az erők gyors mozgását, vagyis az amerikai szóhasználat szerinti mozgásszabadságot.

A „Freedom Schock” gyakorlatok részeként hajtották végre 2015-től kezdődően több alkalommal a 2. páncélosfelderítő-ezred „Dragoon Ride” gyakorlatát. Az általában megerősített zászlóaljharccsoporttal végrehajtott gyakorlatba több száz harc- és gépjárművet, valamint 500–800 fő katonát vontak be. A feladatok végrehajtása során például 2015-ben az ezredet a Baltikumból Lengyelország és Csehország érintésével menetben csoportosították vissza állomáshelyére. Ugyancsak 2015 második felében az alakulat a németországi Vilseckből hajtott végre Csehország, Szlovákia és Magyarország érintésével Románia irányába hasonló közúti menetet, 2016-ban pedig 2200 kilométeres közúti menet végrehajtása után csatlakozott a „Saber Strike 2016” többnemzeti gyakorlathoz. A készenléti gyakorlatok alatt sikeresen szemléltetik a NATO-szövetségesek iránti elkötelezettséget, valamint tapasztalatokat szereztek az európai működési területen az erők gyors felvonultatásának lehetőségeiről, a meglévő infrastruktúra és úthálózat hiányosságairól.⁴⁹

A gyakorlatok sorából kiemelkedik a 2016 júniusában a NATO varsói csúcstalálkozója előtt megrendezett „Anakonda 2016” gyakorlat. Az USAREUR wiesbadeni parancsnoksága által támogatott és részben finanszírozott gyakorlatot eredetileg – lengyel nemzeti gyakorlat egyes fázisaiban – Lengyelország különböző (Orzysz, Ustka, Nadarzyce, Drawsko, Wędrzyn, Świątoszów, Nowa Deba) gyakorlóterein hajtották végre, hadműveleti és harcászati szinten egyaránt. Az „Anakonda 2016”, a bejelentett kapcsolt gyakorlatokkal együtt a 2016-os év legnagyobb gyakorlata volt, hasonlóan a „Trident Juncture 2015” gyakorlathoz. Az amerikai támogatás, finanszírozás és aktív közreműködés ellenére a gyakorlat stratégiai kommunikációjában a NATO és a lengyel haderő képességei kerültek előtérbe. A Szövetség számára az igazi hozadék, hogy a gyakorlat alatt a lengyel nemzeti vezetést és irányítást átadták a NATO (az MNC-NE parancsnokság)⁵⁰ részére.

A 24 nemzet részvételével megrendezett gyakorlat több, területileg elszórt hadműveleti és harcászati gyakorlatot integrál magába, ami már előrevetítette, hogy a következő években a tervezett USAREUR-felelősségű gyakorlatok egyre nagyobb méretben, egyre több szövetséges bevonásával és kiterjedtebb földrajzi területen valósulnak meg.

AZ ELRETTENTÉSHEZ SZÜKSÉGES ERŐK LÉTREHOZÁSA

2017 jelentős változást hozott az amerikai NATO-politikában, a Pentagon megkezdte az elrettentéshez szükséges rotációs képességek európai kontinensre történő átcsoportosítását az orosz fél aktív elrettentésének céljából. Az Európában állomásozó amerikai szárazföldi manővererők számát három dandárra növelte, ami jelentős harcértéknövelést jelent. A művelet keretében már nem epizodikusán néhány hónapra, hanem stabil kilenc hónapos rotációs rendszerben egy nehéz (páncélos-) dandárharcsoport települ Európába. A harcsoport a saját

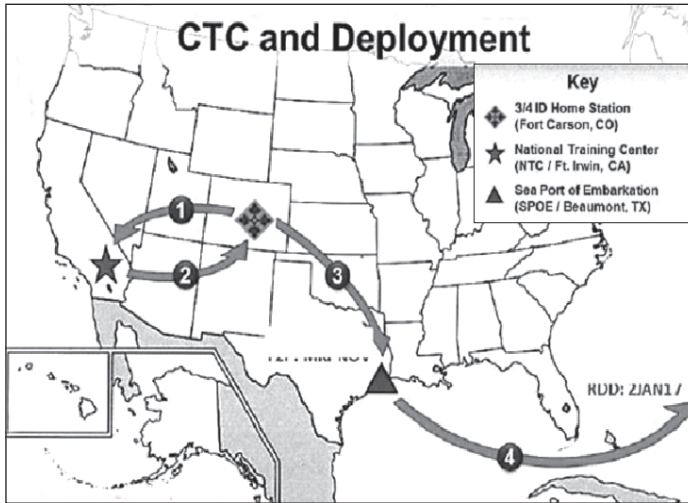
⁴⁸ Hodges tábornok 2017-ben nyugállományba vonult, jelenleg a washingtoni székhelyű, az európai politikát elemző kutatóintézet, a CEPA (Center for European Policy Analysis) főmunkatársa, ahol stratégiai kérdésekkel foglalkozik.

⁴⁹ U.S. European Command: Operation Atlantic Resolve 2015. 4.

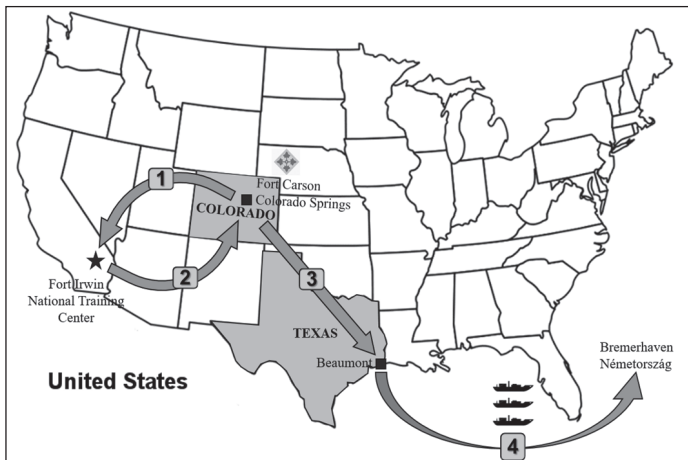
⁵⁰ Az MNC-NE a lengyel 16. Gépesített Hadosztályt (Nyugati régió), a lengyel 12. Páncélosadosztályt (Közép régió) és az amerikai 4. Lövészadosztályt (Keleti régió) (US 4th Infantry Division) vezette a terepen végrehajtott harcászati gyakorlatok és a számítógéppel támogatott törzszvezetési gyakorlat ideje alatt.

hazai haditechnikai eszközeivel és felszerelésével kerül áthelyezésre. Az elgondolás szerint az erők kilenc hónapos rotációját követően a felszerelések és a katonai eszközök egy része a szétbontakozási és tárolási rendnek megfelelően Európában maradnak.⁵¹

Az amerikai manővererők Európába telepítése rotációs rendben 2017. januárban megkezdődött. A 4. Lövészadosztály (4th Infantry Division, 4 ID) 3. Páncélosdandár-harcsoportjának (3rd Armoured Brigade Combat Team, 3-4 ABCT) áttelepítése technikai eszközeivel mintegy 13 nap alatt megtörtént, míg a 10. Csapatrepülő-dandár (10th Combat Aviation Brigade, 10 CAB) stratégiai szállítása 22 napot vett igénybe. Az Európában állomásozó 12. Csapatrepülő-dandár 2017-ben két helikopter-zászlóalj erővel rendelkezett.⁵²

2. ábra A 3/4. Páncélosdandár-harcsoport átcsoportosítása Európába (1. ütem)⁵³

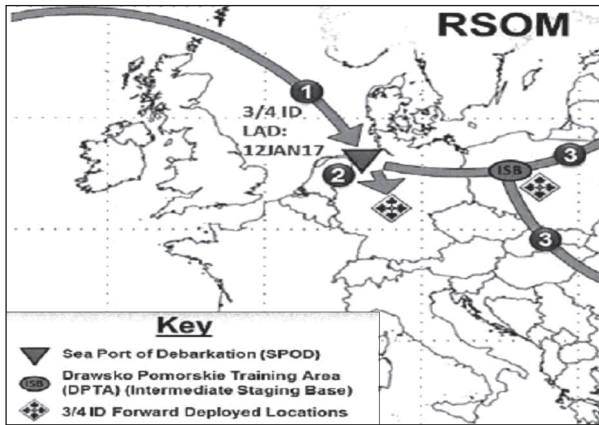
⁵¹ Atlantic Resolve Fact Sheet. 04. 01. 2017.

⁵² Uo.

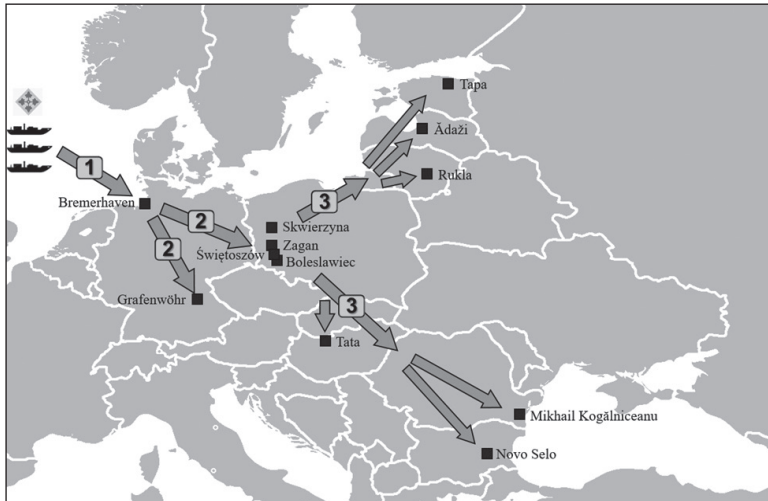
⁵³ Sang M. Sok alezredes (G35 Assessments): 3/4 ABCT and 10CAB Deployments Overview című előadása. 2017. 05. 09., 1. dia. Nemzetközi Kiképzési Konferencia (Combined Training Conference – CTC), Oberammergau, NATO School, 2017. 05. 9–11.

A Colorado állambeli Fort Carsonban állomásozó dandárharcsoport 2017 januárjában érkezett Bremenhavenbe (Németország), és onnan csoportosították át a lengyelországi közbül-ső összpontosítási bázisra (Drawsko Pomorskie), majd a művelet régióiba. Az amerikai fél és a fogadó nemzetek az áttelepülés közben is gyakorolták az erők műveleti átcsoportosításának, befogadásának (*Reception*), állomásoztatásának és logisztikai kiszolgálásának (*Staging*), műveleti területen belüli áttelepülésének (*Onward Movement*) feladatait.⁵⁴

A megnövekedett gyakorlatok csapatrepülő támogatása érdekében 2017. februárban az Amerikai Egyesült Államokból áttelepítették a 10. Csapatrepülő-dandárt. A 12. Csapatrepülő-dandár és a 10. Csapatrepülő-dandár erőit három alegységbe szervezték, amelyek három irányban támogatták az OAR-t. A csapatrepülők elsősorban a nagyobb gyakorlatokat, illetve a 7. Hadsereg Kiképző Parancsnokság területén folyó felkészítéseket támogatták.⁵⁵

3. ábra A 3/4. Páncélosdandár-harcsoport átcsoportosítása Európába (2. ütem)⁵⁶

⁵⁴ Uo. Atlantic Resolve Fact Sheet. 04. 01. 2017.

⁵⁵ Uo.

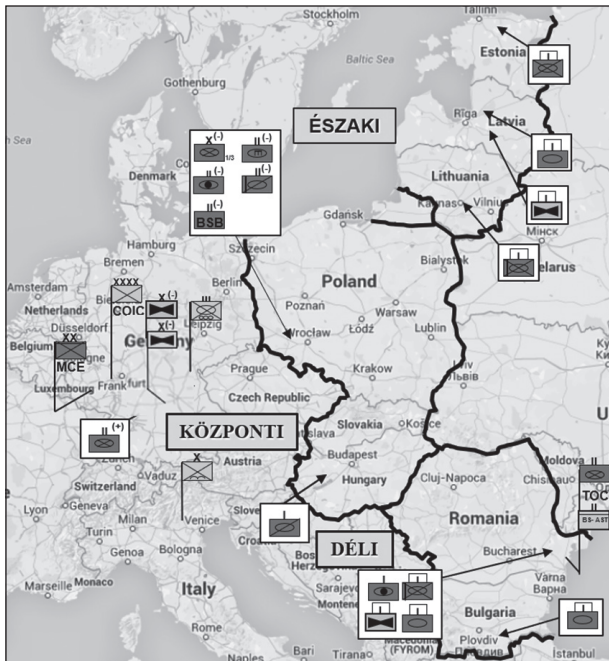
⁵⁶ Uo. Sang M. Sok alezredes (G35 Assessments): 3/4 ABCT and 10CAB Deployments Overview című előadása. 2017. 05. 09., Nemzetközi Kiképzési Konferencia (Combined Training Conference – CTC), Oberammergau, NATO School, 2017. május 9–11.; Atlantic Resolve Fact Sheet. 04. 01. 2017.

A 3/4. Páncélosdandár-harcsoport mintegy 3500 fős személyi állománnyal, 87 darab M1 Abrams harckocsival, 144 darab Bradley harcjárművel, 18 darab M109 Paladin önjáró löveggel és további 446 lánctalpas, 907 kerekes járművel és 650 utánfutóval érkezett.⁵⁷

A dandárharcsoport alegységeit 2017 februárjától helyezték ki az OAR régióinak megfelelően:

- a dandártörzs, a műszaki és a támogató zászlóalj, a 4/10. páncélosfelderítő-zászlóalj (egy század kivételével, amely Magyarországra, Tatára települt) és a 3/29. tábori tüzérsztyál Lengyelországba (Żagań, Świętoszów, Skwierzyna és Bolesławiec);
- az 1/68. harckocsizászlóalj – századonként elosztva – a balti országokba;
- az 1/8. lövészszászlóalj megosztva Romániába és Bulgáriába;
- az 1/66. harckocsizászlóalj kiképzés és karbantartás céljából Németországba (Grafenwöhr).⁵⁸

A New York állambeli, Fort Drumból érkezett 10. Csapatrepülő-dandár 1800 fős személyi állománnyal, 10 darab Chinook, 50 darab Blackhawk, 24 darab Apache helikopterrel rendelkezett.⁵⁹

4. ábra Az OAR rotációs terve (2017)⁶⁰

Az Amerikai Egyesült Államok a 2018. pénzügyi év kezdetén (2017. október 1.) a rotációs erőiben végrehajtotta a váltást. Ennek megfelelően a 3/4. Páncélosdandár-harcsoport visszatelepült az eredeti állomáshelyére, és Kansas államból (Fort Riley) az 1. Lövészadosztály (1st Infantry Division, 1 ID) 2. Páncélosdandár-harcsoportját (2nd Armoured Brigade

⁵⁷ Atlantic Resolve Fact Sheet. 04. 01. 2017.

⁵⁸ Uo.

⁵⁹ Atlantic Resolve Fact Sheet. 04. 01. 2017. Uo.

⁶⁰ Daugherty: i. m. 21. dia.

Combat Team, 2-1 ABCT) telepítették Európába. A dandárt hasonló erővel és technikai felszereltséggel helyezték át, mint a felváltott harccsoportot.⁶¹

2018. májustól már a harmadik váltás teljesít rotációban szolgálatot. A texasi Ford Hoodból érkezett az 1. Páncélosfelderítő-hadosztály (1st Cavalry Division) alárendeltségébe tartozó 1. Páncélosdandár-harccsoport (1st Armoured Brigade Combat Team, 1-1 ABCT), amely 3300 fővel, 87 darab Abrams harckocsival, 125 darab Bradley harcjárművel, 13 darab tűztámogató Bradley harcjárművel és 19 darab Paladin önjáró löveggel, további 395 lánctalpas, 976 kerekes járművel és 349 utánfutóval rendelkezik. A technikai eszközöket és a személyi állományt Belgiumból a lengyelországi közbülső összpontosítási bázist érintve csoportosították át a NATO keleti államaiba. A harccsoport egy zászlóaljjal azonnal csatlakozott a „Saber Strike 2018” gyakorlathoz Lengyelországban.⁶²

Szintén kilenc hónapos váltási rendben telepítették át a 4. Lövészhadosztály 4. Csapatrepülő-dandárját (4th Combat Aviation Brigade), amely 1700 fővel, 52 darab UH-60 és HH-60 Black Hawk, 12 darab CH-47 Chinook, 24 darab AH-64 Apache helikopterrel rendelkezik. A dandár fő erői a németországi Illshheim mellett, míg az alárendelt alegységek Lettorszában, Romániában és Lengyelországban települtek.⁶³

A vezetés terén is váltás történt az év folyamán: a 4. Lövészhadosztály kikülönített vezetési eleme helyett az 1. Lövészhadosztály kikülönített vezetési elemét (1st Infantry Division Mission Command Element, 1 ID MCE) csoportosították át Poznańba.⁶⁴ Az év folyamán Lengyelországban egy logisztikai támogatóelem (Logistics Task Force) is megjelent, amely Lengyelországból támogatja a műveletben részt vevő erőket. A logisztikai elem a 16. Logisztikai Támogatódandár (16th Sustainment Brigade) alárendeltségében, 17 különböző aktív és tartalékos alegységből, illetve a Nemzeti Gárda részeiből tevődik össze.⁶⁵

2016-ban a gyakorlatok és a kiképzési rendezvények súlypontja az északkeleti régió volt, amelynek kiemelt kiképzési eseménye volt az „Anakonda 2016” gyakorlat. A hiteles elrettentés és a valós kollektív védelmi képességek demonstrálása érdekében az USAREUR wiesbadeni parancsnoksága által szervezett – és a NATO részére kijánlott – gyakorlatok a NATO Reagáló Erő és a Szövetség regionális parancsnokságai részére is lehetőséget biztosítanak.

Az eltelt időben szerzett tapasztalatok azt mutatták, hogy az amerikai és a szövetséges erők közötti együttműködési képesség területén nagy hiányosságokat mutat a híradó-informatikai támogatás, valamint a vezetés és irányítás területe, továbbá a harcászati szintű integráció. A harcászati és hadműveleti szintű együttműködési képesség hiánya széttagozottá teszi az egyébként cselekvőképes szövetséges erőket, ezért a meglévő képességek hasznosítása és az együttműködés erősítése került az amerikai erők fókuszába. Amerikai hadműveleti megközelítésben a közös műveleti helyzetkép azonosítása jelenti az interoperabilitás alapját,

⁶¹ U.S. Army Fort Riley – Home of the 1st Infantry Division: 1st Infantry Division. <https://home.army.mil/riley/index.php/tenants/1st-ID> (Letöltés időpontja: 2019. 07. 16.)

⁶² Atlantic Resolve Armored Rotation Fact Sheet. 19. 07. 2018. <http://www.eur.army.mil/Portals/19/Fact%20Sheets/Armored%20Rotation%20Fact%20Sheet.pdf?ver=2018-07-10-031756-957> (Letöltés időpontja: 2018. 11. 24.)

⁶³ Atlantic Resolve Aviation Rotation Fact Sheet. 15. 06. 2018. <https://www.eur.army.mil/Portals/19/documents/Fact%20Sheets/FactSheet-AviationRotation.pdf?ver=2019-01-22-110643-853> (Letöltés időpontja: 2019. 07. 17.)

⁶⁴ Atlantic Resolve Fact Sheet. 12. 03. 2018. <http://www.eur.army.mil/Portals/19/Fact%20Sheets/Atlantic%20Resolve%20Fact%20Sheet.pdf?ver=2018-07-03-035345-750> (Letöltés időpontja: 2018. 08. 05.)

⁶⁵ Fact Sheet: Atlantic Resolve Sustainment Task Force. 16. 11. 2018. <http://www.eur.army.mil/Portals/19/Fact%20Sheets/Task%20Force%20Fact%20Sheet.pdf?ver=2018-11-16-092542-413> (Letöltés időpontja: 2018. 11. 24.); Atlantic Resolve Fact Sheet. 12. 03. 2018.

valamint Bulgáriából, a Novo Seló-i kiképzőbázison vezetett, számítógéppel támogatott törzsvezetési gyakorlatból tevődött össze.

A gyakorlat alatt alkalmazott műveleti megközelítés egy lehetséges konfliktusban végrehajtásra kerülő feladatok képét mutatta, amelyben az erők gyors mozgatása, a haderőnemi műveletek végrehajtása és a nagy létszámú összefegyvernemi erők koncentrációja került a végrehajtás fókuszába. A kapcsolt gyakorlatok alatt a különleges műveleti erőket integrálták a hagyományos erők kötelékeibe.

A gyakorlat részeként végrehajtott „Swift Response 2017” („Gyors válasz”) ejtőernyős-gyakorlat alatt az aleggységek az erőszakos harcérintkezés feladatait gyakorolták az ideiglenes összpontosítási körletből, amely Pápa Bázisrepülőterre települt. A 173. Légi Szállítású Dandárharcsoport, a 82. Légi Szállítású Hadosztály egy dandárharcsoportja és a Texasi Nemzeti Gárda kijelölt aleggységei (kb. 3500 fő és 17 darab C-130 Hercules) települtek Magyarországra.

Szintén a gyakorlat részeként a három országban hajtottak végre úgynevezett RSOM⁶⁷ és Reverse RSOM műveleteket, melynek során a 2. páncélosfelderítő-ezred egy megerősített zászlóaljharcsoportját (kb. 900 fővel és 140 technikai eszközzel) Németországból (Vilseck) Romániába harcászati menet végrehajtásával csoportosították át.

ELŐRE TELEPÍTETT ESZKÖZÖK ÉS KÉSZLETEK

Az amerikai haditechnikai eszközök telepítése Európában egyfelől arra irányul, hogy megnyugtassák az európai szövetségeseket, másfelől lehetőséget biztosít a személyi állomány gyors áthelyezésére, az erők gyors telepítésére, ami nem jár a haditechnikai eszközök szállításával. A krími események, valamint a Kelet-Ukrajnában 2014-től kibontakozó orosz katonai műveletek következtében ismét felerősödött az igény a nehéz páncélozott erők iránt. Az OAR kiterjesztésével az Amerikai Egyesült Államok megnövelte Európában az előre telepített eszközöket és készleteket⁶⁸ (Army Prepositioned Stocks, APS), aminek célja, hogy szükség esetén az erőket gyorsan átdobhassák a honi területéről az európai veszélyzónába. Az előre telepített eszközök az amerikai stratégiai mobilitás egyik meghatározó elemét képezik a légi és a tengeri szállítás mellett.⁶⁹ A kontinensen tárolt készletek célja megteremteni a hiteles elrettentéshez szükséges valós katonai képességeket.

Létezik egy jelenleg 12 ezer haditechnikai eszközt számláló készletmennyiség, amely előzetesen van elhelyezve Európában (European Activity Set, EAS)⁷⁰ a regionálisan összehangolt erők felszerelésére. Eredetileg, 2014-ben még egyetlen zászlóaljkészletből állt, az 1. Páncélosfelderítő-hadosztály (1st Cavalry Division), 1. Páncélosdandár-harcsoport alárendeltségében lévő 2/5. páncélosfelderítő-zászlóalja (2/5th Cavalry Regiment)⁷¹ használhatta. A művelet keretében 2017-ig gyakorlatilag egy páncélosdandár-harcsoport felszerelését helyezték ide. A készlet a 7. Hadsereg Kiképző Parancsnokság grafenwöhri kiképzőbázis területén lévő 405. támogató zászlóalj kezelésében van elhelyezve, az EAS több eszközét a litvániai Mumaičiaiiban, a ro-

⁶⁷ Az erők műveleti átcsoportosításának, befogadásának (Reception), állomásoztatásának és logisztikai kiszolgálásának (Staging) és műveleti területen belüli áttelepülésének (Onward Movement) a feladatai.

⁶⁸ APS-2: az európai és az afrikai készlet. ATP 3-35.1 Army Pre-Positioned Operations. 10. 2015. 1-1. https://armypubs.army.mil/epubs/DR_pubs/DR_a/pdf/web/atp3_35x1.pdf (Letöltés időpontja: 2018. 03. 01.)

⁶⁹ Rodney H. Honeycutt et al.: Establishing Europe's Army pre-positioned stocks. 05. 09. 2017. https://www.army.mil/article/192455/establishing_europes_army_pre_positioned_stocks (Letöltés időpontja: 2018. 09. 10.); European Activity Set; ATP 3-35.1, 1-1., 1-2.

⁷⁰ Az EAS beolvad az APS-2-be.

⁷¹ Valójában egy Squadron, ami zászlóaljnak felel meg.

mániai Mihail Kogălniceanu Légibázison és a bulgáriai Novo Seló-i kiképzőbázison tárolják, ami lehetővé teszi az eszközök gyors kiadását a regionális erők számára.⁷²

A 405. támogató zászlóalj kapacitásának kibővítésére 2019-ig Németországban (Miesau és Dülmen), Hollandiában (Egghelshoven) és Belgiumban (Zutendaal) alakítanak ki tárolási, raktározási feltételeket. Ez azt is jelenti, hogy egy esetleges konfliktus esetén az amerikai erők 2020-ra képesek lesznek még egy páncélosdandár-harccsoportot felszerelni a szükséges eszközökkel és felszereléssel. A raktárak létrehozása biztosítja a szövetséges erők gyors megerősítésének lehetőségét is, hiszen Európa védelmét csak a kontinensen lévő erőkkel és eszközökkel lehet azonnal megkezdeni.⁷³

BEFEJEZÉS

A tanulmány bemutatja, hogy az OAR elsősorban a jelenléte demonstrálja, nem pedig a valós szándékot egy hagyományos háború megvívására. Az elrettentésnek ugyanis legfontosabb eleme a valós képességek bizonyítása, amely az amerikai haderő méretét és képességeinek spektrumát tekintve csak minimálisan valósul meg Európában.

Ugyanakkor a művelet több tekintetben is képes a valós hiteles elrettentést és a bizalom-erősítést szolgálni. Az amerikai vezetés is felismerte, hogy – összevetve az Oroszországi Föderáció Fegyveres Erőinek „azonnal” bevethető egységeit, magasabbegységeit a NATO reagálóképességével – a *Szövetség hátrányban* van. Emellett az orosz politikai és katonai döntéshozatal messze gyorsabb a NATO döntéshozatali folyamatánál.

Az amerikai vezetés kezdetben csak az Európában állomásozó erőkre, alapvetően a 173. Légi Szállítású Dandárharccsoport és 2. páncélosfelderítő-ezred erőire támaszkodhatott. A rotációs erők kiképzésének fókuszában kezdettől fogva a *készültség fenntartása* állt, ami magában foglalta a rendeltetés szerinti gyors és többnemzeti környezetben történő alkalmazást, annak minden kiképzési vonzatával. Ezt a célt szolgálja a rotációs erők fokozatos gyakorlatprogramja, amelyet 2017-től összehangoltak a NATO eFP műveletével is. A rotációs erők egyes országokban lévő gyakorlatsorozata biztosítja a „beillesztő” kiképzést a többnemzeti környezetbe, valamint a minősítés elvégzését a „Combined Resolve” gyakorlatsorozat által. A magas készenlétű áttelepítéssel járó nagy láthatóságú (Saber Guardian” és „Saber Strike”) gyakorlatok végrehajtásával pedig megteremtette az egyensúlyt az erők széttagolásában a Déli és az Északi régiók között.

Az Amerikai Egyesült Államok elkötelezettségét bizonyítja, hogy a 2011-ben Európából elvitt erőket *visszacsoportosítással* igyekszik helyreállítani. Az USAREUR a wiesbadeni parancsnoksága alárendeltségében lévő erőt – a művelet keretében – 2017-től kilenc hónapos rotációs rendben egy nehézdandárral és egy csapatrepülő-dandárral egészítette ki. A jelenleg Európában állomásozó erőket szükség esetén „azonnal” képesek további erőkkel megerősíteni. Ezt támasztja alá, hogy egy nehézdandárnak megfelelő készletet telepítettek az öreg kontinensre, amelynek gyors bevetéséhez elegendő a személyi állomány mielőbbi áthelyezése. Ma pedig azon dolgoznak, hogy 2020-ig megteremtsék egy másik nehézdandár-készlet telepítésének feltételeit.⁷⁴

⁷² Honeycutt et al.: i. m.; European Activity Set.

⁷³ Honeycutt et al.: i. m.; Jen Judson: Funding to deter Russia reaches \$6.5B in FY19 defense request. 12. 02. 2018. <https://www.defensenews.com/land/2018/02/12/funding-to-deter-russia-reaches-65b-in-fy19-defense-budget-request/> (Letöltés időpontja: 2018. 03. 17.); European Activity Set.

⁷⁴ Honeycutt et al.: i. m.; Judson: i. m.

Ezenfelül az Amerikai Egyesült Államok vezetése képes a 82. Légi Szállítási Hadosztályt mint globális reagáló erőt *18 órán belül bárhol a világon bevetni*, és ezzel biztosítani tudja a gyors politikai döntések katonai megvalósítását.⁷⁵ Mindezek mellett – a 2018-ban megjelent új nemzeti védelmi stratégia szerint – az Amerikai Egyesült Államoknak képesnek kell lennie – mint a hidegháború alatt – *két magas intenzitású konfliktus (háború) egy időben történő megvívására, két különböző kontinensen*.⁷⁶ Az európai csapatbővítés mellett megkezdődött a kelet-európai műveletek szempontjából kulcsfontosságú infrastruktúra (hidak, utak, vasúti kirakópontok, gyakorlóterek) fejlesztése, hogy javuljon a készenléti műveletek támogatása.

A hidegháborús időszakhoz képest meglévő kis létszámot a magas intenzitású gyakorlatokkal egybekötött manőverekkel és a NATO-erőkkel való együttműködési képesség erősítésével ellensúlyozzák. Ezt bizonyítja az erősödő tendencia, amely a 2016-os „Anakonda” gyakorlat óta bontakozott ki, hogy az USAREUR wiesbadeni parancsnoksága egyre szélesebb földrajzi területen, egyre több szövetséges bevonása mellett, egyre nagyobb létszámú és kiterjedtebb gyakorlatokat szervez. A 2017-ben megrendezett „Saber Guardian” gyakorlatsorozatot 2019-ben átnevezték „Black Sea/Balkan Region”⁷⁷ gyakorlatsorozattá, amely még több éleslövészettel egybekötött, terepen végrehajtott harcászati gyakorlatból és hadműveleti szintű, számítógéppel támogatott törzsvezetési gyakorlatból áll. Ezek a kiképzési feladatok az amerikai rotációs erők legnagyobb gyakorlatai, amelyeket Románia, Bulgária és Magyarország mellett Szlovénia, Horvátország, Macedónia és Görögország bevonásával és aktív közreműködésével szerveznek. A gyakorlatsorozat az amerikai erők régiók közötti átcsoportosítását is hivatott szolgálni az „Atlantic Resolve” művelet segítségével.

Az amerikai tapasztalatok szerint egy dandár tengeren túli átcsoportosítása 10-15 nap alatt valósulhat meg. Tovább növelik az Európába áttelepülő erők nagyságát, 2020. áprilisban már egy teljes lövészadosztály áttelepítését tervezik a „Defender 2020” gyakorlat keretében, melynek célja hadosztályszinten megegyezik a hidegháborús „Reforger” gyakorlatokéval. A „Defender 2020” az északi irányú „Saber Strike 2020” gyakorlathoz fog kapcsolódni a NATO vezetése alatt, amelyet azt követően már minden évben beterveznek. Az amerikaiak a gyakorlatok végrehajtásán keresztül kívánják megteremteni a mozgásszabadságot, hogy az európai működési területen minél gyorsabban fel tudják vonultatni az erőiket, valamint demonstrálni tudják a készenléti és a valós elrettentési képességeket.

Az átcsoportosítási gyakorlatok transzformációt is generálnak: a NATO keretében egy új összhaderőnemi haditengerészeti parancsnokságot állítanak fel a jövőben, valamint a terv részeként az amerikai haditengerészet visszaállítja a 2. Flottát. A tervezetten Norfolkba települő parancsnokság feladata lesz az atlanti térségben az erők átcsoportosításának megszervezése és koordinációja. Az észak-atlanti térség haditengerészeti erőinek bővítése már szerepel a 2018-as amerikai nemzeti védelmi stratégiában.⁷⁸

⁷⁵ U.S. Army Fort Bragg: 83nd Airborne Division. <https://home.army.mil/bragg/index.php/units-tenants/82nd-airborne-division> (Letöltés időpontja: 2019. 07. 17.)

⁷⁶ Summary of the 2018 National Defense Strategy of The United States of America. 5–6. <https://dod.defense.gov/Portals/1/Documents/pubs/2018-National-Defense-Strategy-Summary.pdf> (Letöltés időpontja: 2018. 11. 10.)

⁷⁷ A gyakorlatsorozat több harcászati, hadműveleti gyakorlatot egyesít: „Saber Guardian 2019”, „Immediate Response 2019”, „Astral Knights 2019”, „Swift Response 2019” és „Trojan Footprint 2019” („Black Swan 2019”).

⁷⁸ Szenes Zoltán: Új székház, új feszültségek, változatlan politika – A NATO brüsszeli csúcstalálkozójának értékelése. Biztonságpolitika, 2017. 07. 22. <http://biztonsagpolitika.hu/egyeb/uj-szekhaz-uj-feszultsegek-voltozatlan-politika-a-nato-brusszeli-csucstalalkozojanak-ertekelese> (Letöltés időpontja: 2018. 11. 25.)

Az Amerikai Egyesült Államok az orosz fenyegetés csökkenésével sem fogja elfelejteni, hogy vannak európai szövetségesei, akiket szükség esetén „meg kell védenie”. A szakirodalmi adatok alapján az Amerikai Egyesült Államok már most képes nagyságrendileg két hadosztályt biztosítani Európa védelmére, amelyet 2020-tól képes lesz egy további hadosztállyal megerősíteni.

A művelet azonnali intézkedéseket jelent a Szövetség keleti határán, állandó jelenlétet biztosít, amire a kezdeti kritikus időszakban a NATO sajátosan lassabb döntéshozatala miatt nagy szükség van. A művelet ezen időszaka fontos tapasztalatokat adott a Szövetség nemzeteinek a NATO – a varsói csúcson elfogadott – eFP-konceptiójának megvalósításához, amely alapján a Szövetség északkeleti határán (a Baltikumban és Lengyelországban) egy-egy zászlóaljharccsoport települt.

A bemutatott válaszlépések főleg a konvencionális kihívásokra reagálnak, hiszen az elrettentés elmélete is erre alapoz. Az elmúlt időszakban az amerikai megközelítésben szereplő „többdimenziós hadviselés” is egyre jobban előtérbe került, ami azt jelenti, hogy a hagyományos haderőnemi (légi, szárazföldi, tengeri) katonai műveletek mellett a különleges, a kiber- és az információs műveletek is egyre szélesebb körben kerülnek alkalmazásra. Nem szabad azonban megfeledkezni arról, hogy ezek a műveletek – bár nagy károkat tudnak okozni – önmagukban még nem nyernek meg egy háborút. Téves az a felfogás, hogy a különleges műveleti erők a szárazföldi csapatokat minden feladatban képesek kiváltani. Az elrettentés elméletét tekintve igenis a *konvencionális katonai képességek jelentik a fő hangsúlyt*, de nem szabad megfeledkezni a nem konvencionális képességekről sem. Az elmúlt évek tapasztalatait és „jó gyakorlatát” be kell dolgozni és meg kell jeleníteni a NATO doktrínáiban, művelettervezési eljárásaiban, vezetési és irányítási rendszereiben. A tapasztalatok nemzeti szintű feldolgozását a magyar vezetésű többnemzeti hadosztályparancsnokság (MND-C) felállítása indokolja.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Atlantic Resolve Armored Rotation Fact Sheet. 19. 07. 2018. <http://www.eur.army.mil/Portals/19/Fact%20Sheets/Armored%20Rotation%20Fact%20Sheet.pdf?ver=2018-07-10-031756-957>
- Atlantic Resolve Aviation Rotation Fact Sheet. 15. 06. 2018. <https://www.eur.army.mil/Portals/19/documents/Fact%20Sheets/FactSheet-AviationRotation.pdf?ver=2019-01-22-110643-853>
- Atlantic Resolve Fact Sheet. 04. 01. 2017. <https://www.eucom.mil/media-library/document/35545/operation-atlantic-resolve-fact-sheet>
- Atlantic Resolve Fact Sheet. 12. 03. 2018. <http://www.eur.army.mil/Portals/19/Fact%20Sheets/Atlantic%20Resolve%20Fact%20Sheet.pdf?ver=2018-07-03-035345-750>
- Atlantic Resolve Press Release: U.S. Army Europe's division-level headquarters deploys to Poland for Operation Atlantic Resolve. 04. 05. 2017. <https://pl.usembassy.gov/wp-content/uploads/sites/23/2017/05/relocation.pdf>
- ATP 3-35.1 Army Pre-Positioned Operations. 10. 2015. https://armypubs.army.mil/epubs/DR_pubs/DR_a/pdf/web/atp3_35x1.pdf
- Cole, Daniel: *V Corps inactivates after nearly a century of service to U.S. Army*. 12. 06. 2013. https://www.army.mil/article/105339/v_corps_inactivates_after_nearly_a_century_of_service_to_us_army
- Csizmazia Gábor: *A NATO katonai jelenléte Kelet-Közép-Európában az ukrajnai válság fényében*. Felderítő Szemle, XIII. évf. 3. szám, 2014. 10. <http://www.knbsz.gov.hu/hu/letoltes/fsz/2014-3.pdf>

- Dániel Richárd őrnagy: *Úti jelentés az Európai Szövetséges Szárazföldi Erők Parancsnokainak éves konferenciájáról*. 2018.
- Daugherty, Timothy J.: *USAREUR Operations & Training Overview*. Előadás. 2016. 07. 25. Nemzetközi Kiképzési Konferencia (Combined Training Conference, CTC), Oberammergau, NATO School, 2016. 07. 25–29.
- Etl Alex: *Az Egyesült Államok európai katonai jelenlétének alakulása az Ázsia felé fordulás tükrében*. Nemzet és Biztonság, 2015/4. http://www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/nb_2015_4_06_etl_alex_-_az_egyesult_allamok_europai_katonai_jelenletenek_alakulasa.pdf, 2016/2.
- Etl Alex – Jójárt Krisztián: *Kérdések és válaszok a varsói NATO-csúcs előtt*. Nemzet és Biztonság, 2016/2. szám. http://www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/nb_2016_2_08_etl_alex-jojart-krisztian_-_kerdesek_es_valaszok_a_varsoi_nato-csucs-elott.pdf
- European Activity Set. <https://www.globalsecurity.org/military/agency/army/eas.htm>
- European Defense Initiative Department of Defense Budget Fiscal Year (FY) 2019. https://comptroller.defense.gov/Portals/45/Documents/defbudget/fy2019/fy2019_EDI_JBook.pdf
- European Reassurance Initiative, Defense Budget Fiscal Year (FY) 2017. 02. 2017. https://comptroller.defense.gov/Portals/45/Documents/defbudget/fy2017/FY2017_ERI_J-Book.pdf
- Fact Sheet: Atlantic Resolve Sustainment Task Force. 16. 11. 2018. <http://www.eur.army.mil/Portals/19/Fact%20Sheets/Task%20Force%20Fact%20Sheet.pdf?ver=2018-11-16-092542-413>
- Feickert, Andrew: *Army Drawdown and Restructuring: Background and Issues for Congress*. Congressional Research Service, 28. 02. 2014. <https://fas.org/sgp/crs/natsec/R42493.pdf>
- Frederick, Bryan – Povlock, Matthew – Watts, Stephen – Priebe, Miranda – Geist, Edward: *Assessing Russian Reactions to U.S. and NATO Posture Enhancements*. RAND Corporation, 2017. https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/research_reports/RR1800/RR1879/RAND_RR1879.pdf
- Hodges, Ben – Bugajski, Janusz – Doran, Peter B.: *Securing the Suwalki Corridor – Strategy, Statecraft, Deterrence, and Defense*. 07. 2018. Center for European Policy Analysis. https://docs.wixstatic.com/ugd/644196_e63598001eb54f8387b10bc0b30c5873.pdf
- Honeycutt, Rodney H. – Bezold, Richard A. – Dothager, Robin T.: *Establishing Europe's Army pre-positioned stocks*. 05. 09. 2017. https://www.army.mil/article/192455/establishing_europes_army_pre_positioned_stocks
- Judson, Jen: *Funding to deter Russia reaches \$6.5B in FY19 defense request*. 12. 02. 2018. Forrás: <https://www.defensenews.com/land/2018/02/12/funding-to-deter-russia-reaches-65b-in-fy19-defense-budget-request/>
- Kacprzyk, Artur – Friis, Karsten: *Adapting NATO's Conventional Force Posture in the Nordic-Baltic Region*. PISM No. 3, 08. 2017. https://www.pism.pl/files/?id_plik=23496
- Martin-Vézian, Louis: *3/4 ABCT deployment to Europe*. 22. 03. 2017. <https://cigeography.blogspot.com/2017/03/3-4ABCT.html>
- Nicholson, John W.: *NATO's Land Forces: Strength and Speed Matter*. PRISM Volume 6, Number 2, 18. 07. 2016. https://cco.ndu.edu/Portals/96/Documents/prism/prism_6-2/Nicholson.pdf?ver=2016-07-05-104620-387
- Operation Atlantic Resolve. <https://www.globalsecurity.org/military/ops/atlantic-resolve.htm>
- Rác András: *Nem állam az államban – a kelet-ukrajnai szeparatizmusról*. Nemzet és Biztonság, 2014/5. http://www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/nb_2014_5_12_racz_andras.pdf
- Shlapak, David A. – Johnson, Michael W.: *Reinforcing Deterrence on NATO's Eastern Flank. Wargaming the Defence of the Baltics*. RAND Corporation, 2017. https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/research_reports/RR1200/RR1253/RAND_RR1253.pdf

- Sok, Sang M.: *3/4 ABCT and 10CAB Deployments Overview*. Előadás. 2017. 05. 09., 1. dia. Nemzetközi Kiképzési Konferencia (Combined Training Conference – CTC), Oberammergau, NATO School, 2017. 05. 9–11.
- Summary of the 2018 National Defense Strategy of The United States of America. <https://dod.defense.gov/Portals/1/Documents/pubs/2018-National-Defense-Strategy-Summary.pdf>
- Szenes Zoltán: *Előre a múltba? A NATO Wales után*. Külügyi Szemle, 13. évf. 3. szám, 2014. http://kki.hu/assets/upload/tartalomjegyzek_ees_szerzk.pdf
- Szenes Zoltán: *Új székház, új feszültségek, változatlan politika – A NATO brüsszeli csúcstalálkozójának értékelése*. Biztonságpolitika, 2017. 07. 22. <http://biztonsagpolitika.hu/egyeb/uj-szekhaz-uj-feszultsegek-valtozatlan-politika-a-nato-brusszeli-csucstalalkozojanak-ertekelese>
- Tálas Péter: *Folytatódó ukrán válság*. Nemzet és Biztonság, 2014/4. http://www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/nb_2014_4_02_bevezeto.pdf
- The White House: Fact Sheet: U.S. Assurance and Deterrence Efforts in Support of NATO Allies. 08. 07. 2016. <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2016/07/08/fact-sheet-us-assurance-and-deterrence-efforts-support-nato-allies>
- U.S. Army Fort Bragg: 83nd Airborne Division. <https://home.army.mil/bragg/index.php/units-tenants/82nd-airborne-division>
- U.S. Army Fort Riley – Home of the 1st Infantry Division: 1st Infantry Division. <https://home.army.mil/riley/index.php/tenants/1st-ID>
- U.S. European Command: Operation Atlantic Resolve 2014. 29. 01. 2015. https://archive.defense.gov/home/features/2014/0514_atlanticresolve/Operation_Atlantic_Resolve_Fact_Sheet_2014.pdf
- U.S. European Command: Operation Atlantic Resolve 2015. 31. 12. 2015. https://dod.defense.gov/Portals/1/features/2014/0514_atlanticresolve/docs/Operation_Atlantic_Resolve_Fact_Sheet_31_DEC_2015.pdf
- United States House Committee on the Armed Services. One Hundred and Thirteenth Congress. First Session: Testimony of Admiral James Stavridis, United States Navy Commander, United States European Command, 2013. <https://docs.house.gov/meetings/AS/AS00/20130315/100396/HHRG-113-AS00-Wstate-StavridisUSNA-20130315-U1.pdf>
- United States Senate Committee on Armed Services: Statement of General Curtis M. Scaparotti, United States Army, Commander, United States European Command. 08. 03. 2018. <https://www.eucom.mil/media-library/document/36271/eucom-2018-posture-statement>
- USAREUR. <https://www.globalsecurity.org/military/agency/army/usaeur.htm>
- Volk, Kevin: *USAREUR Exercises*. Előadás. 2017. 05. 09. Nemzetközi Kiképzési Konferencia (Combined Training Conference – CTC), Oberammergau, NATO School, 2017. 05. 9–11.